

Bartłomiej Nataniel Wąsowski

[guwerner](#)

[architekt](#), [jezuita](#), [nauczyciel](#), [podróżnik](#), [fundator](#), [pisarz](#)

Ur. 24.8.1617, Kujawy

Zm. 4.10.1687, Poznań

Dane rodziców

Brak danych.

Wychowanie i wykształcenie

Do [zakonu jezuitów](#) wstąpił w [Krakowie](#) w 1634 roku. W latach 1636-1637 studiował [retorykę](#) w [jezuickim](#) seminarium nauczycielskim. Następnie do roku 1640 kontynuował studia [filozoficzne](#) w [Krakowie](#). [Teologię](#) studiował w [Poznaniu](#) w latach 1643-1647.

Święcenia subdiakonatu, diakonatu i kapłaństwa przyjął w [Poznaniu](#) w 1647 roku.

Etapy kariery dot. edukacji

Mając tytuł [magistra](#), prowadził wykłady z syntaksy i [gramatyki](#) w [kolegium jezuickim](#) w [Bydgoszczy](#) (1640-1641), a następnie w [Toruniu](#) do roku 1642. Po zakończeniu studiów i przyjęciu święceń kapłańskich został [profesorem poetyki](#) i [retoryki](#) w [kolegiach jezuickich](#) w [Gdańsku](#) (1647-1648) oraz [Bydgoszczy](#) (1648-1649). Następnie przebywał w [Jarosławiu](#).

Nowym etapem kariery Wąsowskiego było stanowisko [wychowawcy](#) Mikołaja i Zygmunta Grudzińskich, z którymi [podróżował](#) najpierw po terenach Rzeczypospolitej, a następnie po Europie. W 1649 roku wyruszył ze swoimi podopiecznymi na północ kraju, odwiedzając główne miasta [Prus Królewskich](#) i [Książęcych](#). W latach 1650-1656 pełnił funkcję [guwenera](#) podróżnego młodych Grudzińskich, odbywając z nimi [peregrynację edukacyjną](#), której trasa prowadziła przez wiele krajów ([Czechy](#), [Austria](#), [Italia](#), [Francja](#), [Niderlandy](#) Hiszpańskie, [Holandia](#), [Hiszpania](#), [Anglia](#)). Grudzińscy pod opieką Wąsowskiego uczyli się najpierw w [kolegium jezuickim](#) w [Wiedniu](#), opisując szeroko składniki życia naukowego tej szkoły oraz obyczaje jej studentów i nauczycieli. Interesował się również innymi typowymi przejawami życia wychowanków [kolegiów jezuickich](#), np. [teatrem szkolnym](#). Podczas pobytu we francuskim kolegium w [Clermont](#) jego uwagę zwróciła scenografia wykonana na potrzeby sztuki "Antygona". Wykonał specjalny rysunek prezentujący dekoracje teatralne do tego spektaklu z dnia 18 sierpnia 1654 roku.

Wąsowski napisał obszerny [diariusz](#) tej podróży w języku łacińskim i polskim. [Dziennik podróży](#) wyróżnia się bogactwem wszechstronnych opisów krajów, które zwiedzano. Wąsowskiego interesowały również kwestie edukacyjne oraz naukowe. Pozostawił dość bogate deskrypcje akademii i uniwersytetów europejskich, a także elementów ich wyposażenia, np. obserwatorium astronomicznego w [Oksfordzie](#). Częsta bytność w [kolegiach jezuickich](#) pozwoliła na uzyskanie sporej wiedzy na temat edukacyjnej działalności tych placówek szkolnych. Informacje na ten temat Wąsowski umieszczał przy okazji pobytu w [kolegiach](#), w różnych miastach, dołączając wiadomości na temat składów osobowych czy wykładanych tam przedmiotów nauczania.

Osobną część [diariusza](#) stanowiły notatki sporządzone głównie w języku polskim i łacińskim, zaopatrzone w bardzo precyzyjne rysunki odtwarzające oglądane obiekty architektoniczne, w dużej mierze były to budynki kościelne. Wśród nich były również opisy obiektów związanych z nauczaniem, np. fragmenty architektoniczne kościoła [kolegium jezuickiego](#) w [Madrycie](#).

Po powrocie z [podróży zagranicznej](#) został [rektorem kolegium jezuickiego](#) w [Bydgoszczy](#) (1657-1661), prowadząc jego

odbudowę i reorganizację. Następnie był misjonarzem dworskim Aleksandra Michała Lubomirskiego w [Wiśniczu](#) (1661-1671). W 1673 roku otworzył w [Jarosławiu](#) studium matematyczne oraz planował erygować tam szkołę rycerską.

W latach 1675-1678 był [rektorem](#) w [Poznaniu](#), gdzie nadzorował prace nad budową kościoła [jezuitów](#). Urząd [prowincjała jezuitów](#) pełnił w latach 1678-1682. Dał się wówczas poznać jako odnowiciel studium matematycznego w [kolegium jarosławskim](#). Słynął także z dbałości o wysoki poziom szkolnictwa [jezuickiego](#). Piastował również stanowisko [rektora kolegium jezuickiego](#) w [Bydgoszczy](#), nadzorując tam odbudowę obiektów zakonnych po ich zniszczeniu w czasie "potopu szwedzkiego". W latach 1683-1686 ponownie był [rektorem](#) w [Poznaniu](#). Był również autorem dzieł teologicznych i ascetycznych.

Fakty z życia osobistego

Był zawodowym architektem i odznaczał się dużym znanstwem artystycznym. Opublikował łaciński [traktat architektoniczny](#) "Callitectonicum seu de pulchro architecturae" (Poznań 1678).

Żył w [XVII wieku](#).

Bibliografia

Podmiotowa

1. Biblioteka Narodowa, Warszawa, rkps 6618 IV, Bartłomiej Nataniel Wąsowski.
2. Biblioteka Książąt Czartoryskich, Kraków, rkps 3031, Bartłomiej Nataniel Wąsowski, *Europea Peregrinatio Quam Perilliarum ac MMDD: Nicolai a Gruda Grudziński tunc Ustiensis, postea Golubiensis, Gryboviensis et Guzaviensis Capitanei et Sigismundi a Gruda Grudziński tunc Bolemoviensis Capitanei Germanorum Fratrum Peregrinationis Comes. P. Bartholomeus Nathanael Wąsowski S. Jesu omnium opere hoc contectorum spectator Calamo manuque propria descripsit et retulit Collegio Posnanensis S. J. Anno a Peregrino in terris Verbo Dei 1650 ad 1656.*
3. *Kronika Jezuitów poznańskich (młodsza), t. 1 (1570-1653)*, wyd. L. Grzebień i J. Wiesiołowski, Poznań, 2004.

Przedmiotowa

1. J. Baranowski, *Bartłomiej Nataniel Wąsowski. Teoretyk i architekt XVII w.*, Wrocław, 1975.
2. Z. Pietrzyk, *Relacja z podróży jezuita Bartłomieja Nataniela Wąsowskiego*, [w:] *Staropolskie podróżowanie*, red. B. Rok, F. Wolański, Kraków, 2016.